

9/1

Alþingi
Erindi nr. Þ 139/1883
komudagur 14.2011

Akureyri 29. mars 2011

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Stjórn Eyþings hefur fengið til umsagnar frá menntamálanefnd Alþingis **tillögu til þingsályktunar um uppbyggingu Náttúrugripasafns Íslands á Selfossi, 283. mál.** Stjórnin samþykkti eftirfarandi:

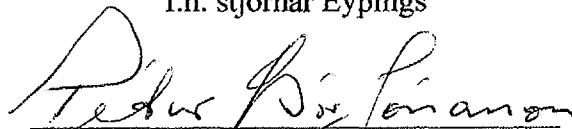
Stjórn Eyþings vekur athygli á greinargerð sem unnin var af Atvinnuþróunarfélagi Þingeyinga og Þekkingarsetri Þingeyinga árið 2009 um rekstur og hýsingu Náttúruminjasafns Íslands í samstarfi safna/sýninga, stofnana og sveitarfélaga.

Megin atriði þeirrar hugmyndafræði sem þar er lögð til grundvallar felast í því annars vegar að gera safnið aðgengilegt sem flestum íbúum landsins og ferðamönnum og hins vegar að styrkja tengsl safnsins við viðfang sitt – íslenska náttúru – með því að staðsetja mismunandi sýningar þess vítt og breitt um landið.

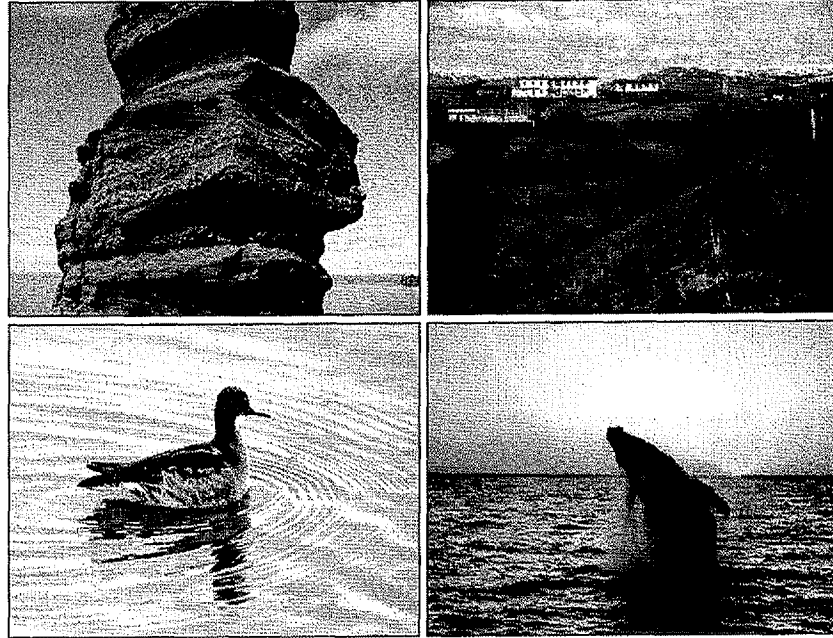
Auk þess faglega ávinnings sem í þessu fyrirkomulagi felst liggur verulegur fjárhagslegur ávinningur í því einnig. Þannig sparast verulegir fjármunir í stofnkostnaði við að koma upp stóru sýningarrými á einum stað og þess í stað er sú ágæta sýningaraðstaða sem finna má víða um land betur nýtt. Þá skapar þetta fyrirkomulag svigrúm til þess að koma fjárhagslega betur til móts við þegar starfandi söfn og sýningar og efla þar með mikilvæga starfsemi um land allt.

Þingmenn eru sérstaklega hvattir til þess að kynna sér efni og hugmyndafræði greinargerðarinnar sem fylgir umsögn þessari og er einnig aðgengileg á www.atthing.is eða á www.hac.is

f.h. stjórnar Eyþings

Pétur Þór Jónsson
framkvæmdastjóri

NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS

REKSTUR OG HÝSING NÁTTÚRUMINJASAFNS
ÍSLANDS Í SAMSTARFI SAFNA/SÝNINGA,
STOFNANA OG SVEITARFÉLAGA Á ÍSLANDI

GREINARGERÐ

JÚNÍ 2009

Júní 2009

Ábyrgð:

Starfshópur fulltrúa safna, sýninga, rannsókn-
og þróunarstofnana í Þingeyjarsýslu

Forsíðumyndir:

Heimir Harðarson (hnúfubakur áSkjálfanda)
Helgi Arnar Alfreðsson (strýta í Tjörneslögum)
Þorkell Lindberg Þórarinnsson (slæðumý við Mývatn)
Pétur Bjarni Gíslason (Óðinshani á Mývatni)
Þekkingarsetur Þingeyinga

Vinnsla skýrslu:

Þekkingarsetur Þingeyinga - Óli Halldórsson
Atvinnuþróunarfélag Þingeyinga - Sif Jóhannesdóttir

SAMANTEKT

Náttúruminjasafn Íslands starfar eftir lögum nr. 35/2007. Til þessa hefur ekki verið komið upp hentugu húsnæði undir safnið. Safnið hefur verið rekið í bráðabirgðahúsnæði við Hlemm í Reykjavík um árabíl og safnkostur þess verið á hrakhólum. Þar er nú engin sýning á vegum Náttúruminjasafns Íslands.

Hugmynd sú sem hér er kynnt snýst um að starfrækja Náttúruminjasafn Íslands með dreifðum hætti með höfuðsetur á Húsavík. Aðrar sýningar á vegum safnsins yrðu settar upp í samstarfi við sýningar- og rannsóknarstarfsemi á völdum stöðum á landinu þar sem horft væri til styrkleika og sérstöðu hvers staðar eða landsvæðis. Safnahúsið á Húsavík myndi hýsa „aðalinnangang“ Náttúruminjasafns Íslands auk skrifstofa og yfirlitssýningu með fræðslu og kynningu fyrir safnið. Sýningastarfsemi safnsins yrði staðsett á fleiri stöðum í samstarfi við einstök söfn og sýningar sem flest eru þegar í rekstri. Nálægð við ýmsar náttúruperlur, villt dýralíf og náttúruyfyrirbæri gefur gríðarleg tækifæri til að auka á upplifun og fræðslu í tengslum við safnið.

Mikilvæg forsenda fyrir rekstri Náttúruminjasafns Íslands er náði samstarf við Náttúrufræðistofnun Íslands. Sú hugmynd sem hér er kynnt byggir á því að viðhalda því samstarfi og efla í samstarfi við náttúrufræðisráðgjafar í héraði.

Fjárhagslega munar mest um það að hægt verður að koma starfseminni af stað og gera safnið sýnilegt án þess að fara út í kostnaðarsamar nýbyggingar í upphafi.

Í lögum um Náttúruminjasafn Íslands er hvorki kveðið á um ákveðna staðsetningu Náttúruminjasafns Íslands né að sýningar safnsins þurfi allar að vera undir einu þaki.

Ávinningur:

Fyrir Náttúruminjasafn Íslands

- Lögbundin markmið safnsins uppfyllt með sóma strax á árinu 2010.
- Faglegur styrkur fyrir lágmarks tilkostnað.

Fyrir ríkissjóð/þjóðina

- Afar hagkvæmur kostur við rekstur/stofnun – ENGIN nýbyggingarþörf í fyrstu skrefum.
- Einu af þremur höfuðsöfnum þjóðarinnar komið í sterkan, faglegan farveg til framtíðar.
- Úrlausn langvarandi vanda við rekstur og sýningarhald Náttúruminjasafns Íslands.
- Raunhæf og sterk aðgerð í atvinnumálum landsbyggðar með lágmarksumróti.
- Hvert landsvæði eða staður fær tækifæri til að vinna með sína styrkleika og efla þá starfsemi sem þegar er til staðar í sýningar- og rannsóknarstarfsemi.

Fyrir þingeyjarsýslu og önnur svæði

- Efling safna og –sýningastarfsemi innan héraðs.
- Efling rannsóknastofnana og samstarfs þeirra, innan og utan héraðs.
- Atvinnusköpun í héraði, sem byggir á styrkleikum og innviðum svæðisins.

INNGANGUR	2
UM NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS	3
HUGMYNDAFRÆÐI NÁTTÚRUMINJASAFNS Á 21. ÖLDinni	4
3. NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS Í ÞINGEYJARSÝSLU	5
3.1 REKSTRARFORM.....	5
3.2 SÝNINGAR OG ÖNNUR MIÐLUN.....	6
3.3 FRÆÐSLA	6
3.4 ÞJÓNUSTA VIÐ FERÐAMENN.....	6
4. SAMSTARFSADILAR OG -STOFNANIR	8
4.1. NÁTTÚRUFRAEÐISTOFNUN ÍSLANDS.....	8
4.2 SAFNAHÚSIÐ Á HÚSAVÍK	8
4.3 NÁTTÚRUSTOFA NORÐAUSTURLANDS	9
4.4 NÁTTÚRUFRAEÐISTOFA KÓPAVOGS	9
4.5 VATNAJÖKULSPJÓÐGARÐUR - GLJÚFRASTOFA	9
4.6 SELASETUR ÍSLANDS	9
4.7 HVALASAFNIÐ Á HÚSAVÍK.....	10
4.8 FUGLASAFN SIGURGEIRS VIÐ MÝVATN.....	10
4.9 FREKARI MÖGULEIKAR Á SAMSTARFI.....	10
4.9 ÖNNUR SÖFN OG SÝNINGAR Í ÞINGEYJARSÝSLU.....	11
4.10 SVEITARFÉLÖG	12
5. NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS, HÖFUÐAÐSETUR Í ÞINGEYJARSÝSLUM	13
5.1 UPPBYGGING	13
5.2 STOFN- OG REKSTRARKOSTNAÐUR	13
5.3 ÁVINNINGUR	14

INNGANGUR

Í ársbyrjun 2009 kom sú hugmynd upp að athuga möguleika á því að flytja höfuðstöðvar Náttúruminjasafns Íslands til Húsavíkur og reka sýningar þess í Þingeyjarsýslu. Þekkingarsetur Þingeyinga (Óli Halldórsson) hafði forgöngu um að kalla saman þá aðila í héraðinu sem málið varðar í febrúarmánuði. Síðan þá hafa forstöðumenn safna- og sýningastarfsemi í Þingeyjarsýslu, Þekkingarsetur Þingeyinga og Atvinnuþróunarfélag Þingeyinga fundað reglulega.

Náttúruminjasafn Íslands starfar eftir lögum nr. 35/2007. Til þessa hefur ekki verið komið upp hentugu húsnæði undir safnið, en það hefur verið rekið í bráðabirgðahúsnæði við Hlemm í Reykjavík um árabili. Sýningin þar hefur nú verið tekin niður.

Í Þingeyjarsýslu hefur á síðasta áratug verið að byggjast upp öflug starfsemi safna og sýninga, ekki síst á sviði náttúrufræða. Á sama tíma hefur rannsóknastarfsemi í náttúrufræðum aukist mikið í gegnum rannsóknastofnanir á Húsavík og við Mývatn. Þá hefur samstarf verið um árabil milli safna og náttúrufræðistofnana á Húsavík við Náttúrufræðistofnun Íslands, aðallega í formi ráðgjafar og náttúrufarsrannsókna. Þessi gróska er ekki takmörkuð við Þingeyjarsýslu, því víða um land hefur verið unnið metnaðarfullt rannsóknar- og sýningarstarf á sviði náttúrufræða.

Mjög góðar aðstæður eru til að starfrækja höfuðsetur Náttúruminjasafns Íslands í Þingeyjarsýslu. Þar er mikil nálægð við ýmsar náttúruperlur, villt dýralíf og náttúrufyrirbæri. Sú nálægð gefur gríðarleg tækifæri til að auka á upplifun og fræðslu í tengslum við safnið. Verði höfuðsetri Náttúruminjasafns Íslands valinn staður á Húsavík með tengingu við sýningar víða um landið opnast miklir möguleikar í þróun á sýningarstarfsemi með beintengingu við náttúruna. Mikilvægt er að byggja áfram á nánú samstarfi við Náttúrufræðistofnun Íslands, sem fræðilegum bakhjarli Náttúruminjasafnsins. Ætla má að með þátttöku og tilkomu náttúrufræðistofnana og fræðastofnana í héraði við hlið Náttúrufræðistofnunar skapist raunar forsendur til að byggja enn frekar upp fræðilegar stoðir Náttúruminjasafnsins.

Ef valin yrði þessi leið yrði eitt af þremur höfuðsöfnum landsins með höfuðstöðvar á landsbyggðinni og sýningar víða um land. Það yrði til mikilla hagsbóta fyrir land og þjóð ekki síst fyrir fræða- og sýningarstarfsemi á landsvísu.

UM NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS

Náttúrugripasafn Íslands, höfuðsafn þjóðarinnar í náttúrufræðum var stofnað árið 1889. Safnið hefur frá stofnun flakkað á milli húsa, fyrstu áratuginna var það til húsa í heimahúsum, verslunar- og skólabyggingum í Vesturbænum. Árið 1908 flutti safnið að Hverfisgötu (núverandi Þjóðmenningarhús), þar var safnið til 1960. Segja má að á því tímabili hafi safnið átt sinn blómatíma, en árið 1946 var slegið aðsóknarmet að Íslensku náttúrugripasafni þegar um 15 þúsund manns heimsóttu safnið. Árið 1947 var menntamálaráðuneytinu afhent safnið til eignar, en gjöfinni fylgdi m.a. það skilyrði að nýtt safnahús yrði reist. Á árunum 1960 til 1967 var safnið lokað vegna skorts á húsnæði. Það opnaði aftur árið 1967 í bráðabirgðahúsnæði við Hlemm, en sýningin hefur nú verið tekin niður. Á annan tug nefnda hafa fjallað um húsnæðismál safnsins, nokkrar teikningar verið gerðar og mörgum byggingarlóðum verið úthlutað undir byggingu náttúruminjasafns.¹ Safnkostur Náttúruminjasafnsins, sem jafnframt eru vísindasöfn Náttúrufræðistofnunar, hefur einnig verið á hrakhólum og lent í skakkaföllum. Skemmst er að minnast þess þegar yfir 2000 fuglasýnum, smáhval og minni sýnum var hent eftir að rafmagn fór af frystiklefum árið 2006. Í desember sama ár komst raki í sýningarsali við Hlemm þegar vatnslögn sprakk og vatn lak milli hæða.

Í lögum sem tóku gildi 2001 var í fyrsta sinn kveðið á um heitið Náttúruminjasafn Íslands og að það skuli vera eitt af höfuðsöfnum Íslands. En það var ekki fyrr en með sériögum um safnið sem tóku gildi í mars 2007 sem sú staða safnsins varð raunveruleg.

Í lögum um Náttúruminjasafn Íslands nr. 35 2007 segir um hlutverk safnsins:

Hlutverk Náttúruminjasafns Íslands er að varpa ljósi á náttúru Íslands, náttúrusögu landsins, nýtingu náttúruauðlinda og náttúruvernd, auk þess að varpa ljósi á samspil manns og náttúru og á náttúru landsins í alþjóðlegu samhengi.²

Ennfremur skal Náttúruminjasafn safna munum, skrá og varðveita, safna upplýsingum sem veita yfirlit yfir náttúru Íslands og nýtingu náttúruauðlinda. Safnið skal „...annast kynningu með sýningum og annarri fræðslustarfsemi með það að markmiðið að veita sem víðtækasta sýn á Íslenska náttúru“³ Safnið hefur víðtækt fræðsluhlutverk og annast rannsóknir á sínu starfssviði. Náttúruminjasafn Íslands skal starfa í nánu samstarfi við Náttúrufræðistofnun Íslands samkvæmt samkomulagi stofnananna.

Í lögnum er hvorki kveðið á um ákveðna staðsetningu Náttúruminjasafns Íslands né að sýningar safnsins þurfi allar að vera undir einu þaki.

Menntamálaráðherra skipar forstöðumann Náttúruminjasafns Íslands, safnstjóra til fimm ára í senn. Safnstjóri er stjórnandi safnsins og mótar stefnu þess. Núverandi safnstjóri er Helgi Torfason, en hann var skipaður í það embætti í maí 2007.

Á fjárlögum 2009 er Náttúruminjasafni Íslands úthlutað 26,9 milljónum til reksturs.

¹ Hilmar J. Malmquist, Morgunblaðið 27. desember 2006

² Lög nr. 35 27. mars 2007, 2. gr.

³ Lög nr. 35 27. mars 2007, 2. gr.

HUGMYNDAFRÆÐI NÁTTÚRUMINJASAFNS Á 21. ÖLDinni

Í kjölfar iðnvæðingarinnar, nýlendustefnunnar, þróun stórborga og meintra óstöðvandi framfara í vísindum og tækni urðu Náttúrugripasöfnin til (e. Natural Museum). Á þessum tíma var náttúrunni stillt upp sem andstæðu menningarinnar. Náttúran var því manninum fjarlæg og andstæð og ef hún bærði á sér í einstaklingunum voru þeir taldir dýrlegir og ósamboðnir menningunni. En náttúran var jafnframt það sem bar að ná tökum á, beisla og stjórna. Náttúran var hiutgerð, sem gefin manninum til að ráðskast með. Af þessu meiði spretta náttúrugripasöfnin: Stór, mikilfengleg hús, þar sem deyddum og uppstoppuðum dýrum var stillt upp í samræmi við hugmyndir mannanna um þær: Tígrisdýrið í árásarstillingu. Í raun sjálfupphafning mannsins gagnvart náttúrunni.

Svo virðist sem margir Íslendingar setji sama-sem-merki milli öflugs Náttúruminjasafns sem rækir lögboðnar skyldur sínar og mikilfenglegar byggingar miðsvæðis í höfuðborg landsins. Raunin er hins vegar sú að þetta tvennt hefur á 21. öldinni lítið með hvað annað að gera, þó stórt og gott hús geti styrkt stofnunina í að ná markmiðum sínum. Að minnsta kosti hluti þessa skilnings á sér sögulegar rætur, þ.e. til uppruna náttúrugripasafna í iðnvæðri menningu vesturlanda á 19. öld. Þessi sterka tenging milli höfuðsafns og mikilfenglegrar byggingar er áhugaverð í menningarsögulegu samhengi, þar sem hún sýnir hvernig mennirnir hugsuðu um náttúruna. En innanhússýning er aðeins einn þáttur fræðslu um náttúruna á 21. öldinni.

Í upplýsingasamfélagi samtímans vitum við að tengsl manns og náttúru eru nánari og órjúfanlegri heldur en 19. aldar hugmyndafræði iðnvæðingarinnar gerði ráð fyrir. Við vitum að forsenda þess að læra að þekkja náttúruna er að fara út í hana og uppgötva og rannsaka, ekki sem eitthvað sem tilheyrir öðrum heimi, heldur sem eitthvað samofið okkur í fortíð, nútíð og framtíð. Lögin um safnið frá 2007 endurspeglja þessa afstöðu þegar hlutverk þess er lýst svo: „...að varpa ljósi á náttúru Íslands, náttúrusögu landsins, nýtingu náttúruauðlinda, og náttúruvernd, auk þess að varpa ljósi á samspil manns og náttúru og náttúru landsins í alþjóðlegu samhengi.“⁴

Það er ljóst að sýning gripa Náttúruminjasafns Ísland í mikilfenglegu húsi á mikilvægum stað í Reykjavík uppfyllir ekki hlutverk safnsins. Þar með er ekki sagt að slíkt hús væri óæskilegt, einungis að það er ekki eini eða mikilvægasti hlekkurinn í að standa við hlutverk safnsins. Rétt er að náttúrugripasýningar verði ein af stöðunum í fræðslu- og rannsóknarhlutverki safnsins ásamt öðrum stöðum á borð við margmiðlunar- og kennsluefni fyrir skóla, virkt rannsóknarstarf, útikennslu og fyrirlestrahald. Til þess þarf ekki fyrst og fremst stórt hús, heldur virkt rannsóknar- og miðlunarstarf. Þannig megi betur uppfylla hlutverk og skyldur Náttúruminjasafns Íslands.

⁴ Lög nr. 35, 27. mars 2007, 2.gr. (skáletrun okkar).

3. NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS Í ÞINGEYJARSÝSLU

3.1 Rekstrarform

Hugmynd þessi byggir á þeirri forsendu að Náttúruminjasafn Íslands verði rekið í nánú samstarfi iykilaðila á sviði safna og sýninga á landsvísu með höfuðstöðvar á Húsavík. Gert er ráð fyrir því að hýsa stjórnun safnsins og nokkurs konar „aðalinngang“ þess í húsnæði Safnahússins á Húsavík. Þar yrði sett upp yfirlitssýning með grunnfræðslu um starfsemi og gripi Náttúruminjasafns Íslands ásamt því að skrifstofur safnsins (forstöðumanns/afgreiðsla) yrðu hýstar þar. Hægt væri að samreka afgreiðsju og e.f.v. aðra praktíska verkþætti ef til þess stæði vilji með Safnahúsinu á Húsavík.

Náttúruminjasafn Íslands yrði samkvæmt núgildandi lögum, áfram sjálfstæð stofnun, sem stýrt yrði frá Húsavík ef farið verður að þessari hugmynd. En hún stangast þó engan vegin á við effirfarandi tillögu sem fram kemur í ársskýrslu Náttúrufræðistofnunar Íslands 2008: „Til greina kemur að mati Náttúrufræðistofnunnar að sameina stofnanirnar aftur, en halda sýningarstarfinu og meginverkefnum þess sem aðskildri og sjálfstæðri rekstrareiningu líkt og gert var ráð fyrir við setningu laga um Náttúrufræðistofnun árið 1992.“⁵. Þarna er áhersla lögð á að halda sýningarstarfinu sem aðskildri einingu, sem fellur einkar vel að hugmynd um sýningar- og fræðslustarf með höfuðstöðvar í Þingeyjarsýslu. Náíð samstarf yrði haft við aðila sem standa að náttúruminjasýningum á landsvísu. Má þar nefna svæðisbundin náttúruminjasöfn, t.d. á Akureyri og á Bolungarvík, sérsöfn t.d. Fuglasafn Péturs í Mývatnssveit og sýningar sem náttúrutengd setur standa fyrir, t.d. Selasetrið. Gerðir yrðu tímabundnir samstarfssamningar við þessar stofnanir eða félag um sýningar einstakra þátta, eftir áherslu Náttúruminjasafns (forstöðumanns/stjórnar) hverju sinni. Sem dæmi mætti útfæra sýningu um hvali og sjávarspendýr í samstarfi við Hvalasafnið á Húsavík, sérsýningu um seli hjá Selasetri Íslands og fuglasýningar í samstarfi við Fuglasafn Sigurgeirs í Mývatnssveit. Í þeim samningum verður að byggja á gagnkvæmum hag Náttúruminjasafnsins og viðkomandi safns/sýningar, m.a. þannig að alla sýnisgripi mætti kynna og sýna undir merkjum Náttúruminjasafnsins burtséð frá eignarhaldi á þeim. Þannig gæti eignarhald sýnisgripa verið með misjöfnum hætti, f.a.m. ýmist í eigu Náttúruminjasafnsins sjálfs, Náttúrufræðistofnunar Íslands og svo svæðisbundnu safnanna/sýninganna sem eiga munu samstarf við Náttúruminjasafnið um einstakar sýningar. Á þennan hátt væri hægt að nýta sem best og efla svæðisbundna uppbyggingu í Náttúruminjasýningum. Náttúruminjasafn Íslands veitti faglega ráðgjöf um sýningu efnis og gerði kröfur um gæði þeirra sýninga sem settar væru fram í nafni safnsins.

Náttúrufræðistofnun Íslands myndi, eins og lög um Náttúruminjasafn Íslands segja til um, annast að verulegu leyti rannsóknarstarfi safnsins. Einnig myndi Náttúrufræðistofnun Íslands að einhverju leyti sinna þeim verkefnum sem eru skv. lögum um Náttúrufræðistofnun Íslands og náttúrustofur 60/1992 þau sömu og Náttúruminjasafni Íslands ber að sinna sem höfuðsafn. Samstarf þessara stofnana hlýtur m.a. að fjalla um skipulagningu á þeim atriðum s.s. varðveislu náttúrugripa, uppbyggingu á gagnasafni með heimildum um íslenska náttúru, gerð og útgáfa korta. Samstarfið þarf að vera vel skilgreint og skipulagt. Tryggja þarf að sá mikli mannaúður sem starfar hjá Náttúrufræðistofnun, Náttúrufræðisetrum og Náttúrustofum nýtist sem allra

⁵ Ársskýrsla Náttúrufræðistofnunar Íslands 2008, bls. 7.

best. En á hinn bóginn geti starfsmenn Náttúruminjasafns Íslands sérhæft sig og nýtt þá fjármuni sem safninu eru úthlutaðir í metnaðarfullt sýningar- og fræðslustarf.

3.2 Sýningar og önnur miðlun

Þeim leiðum sem söfn og sýningar hafa til miðlunar hefur fjölgað gríðarlega á síðustu áratugum með tilkomu tölvutækninnar og veraldarvefsins. Þessir nýju möguleikar gera það að verkum að miðlun er ekki lengur jafn háð húsrými og tíma. Safn getur miðlað allan sólarhringinn til einstaklinga og hópa út um allan heim. Því ætti að leggja mikinn þunga nú þegar á að byggja upp gagnabanka og vefumhverfi fyrir Náttúruminjasafn Íslands. Sú vinna tekur langan tíma og er á engan hátt háð því að sýningarstarf sé hafið innan safnsins, en stefna safnsins verður að liggja til grundvallar. Með því að koma þeirri vinnu sem fyrst af stað og vinna með sýningum sem þegar eru starfræktar væri hægt að brúa það bil sem óneitanlega myndast þangað til settar hafa verið upp veglegar sýningar á vegum safnsins sjálfs. Þá vinnu er hægt að vinna á Húsavík, eða í samstarfi þeirra aðila sem hér myndu starfa á vegum safnsins og sérfræðinga hvar sem er á landinu í miðlun og fræðslu á veraldarvefnum.

3.3 Fræðsla

Fræðsluhlutverkið er stór þáttur í starfsemi höfuðsafns. Það hlutverk verður að hluta til rækt í gegnum vefsvæði Náttúruminjasafnsins, en með nútímatækni eru möguleikarnir nánast ótæmandi. Skólar hafa mjög takmarkað fjármagn til vettvangsferða og væri ánægjuleg þróun ef fræðslan færi að miklu leyti fram í gegnum netið. Þá væri hægt að nýta fjármagn sem hugsað er í vettvangsferðir í ferðir út í náttúruna til að upplifa hana. Með því að byggja upp öfluga fræðslu á netinu þá hefðu líka allir nemendur og aðrir áhugasamir landsmenn jafnan aðgang að þeirri fræðslu sem safnið býður upp á. Að auki væri hægt að ganga til samninga t.d. við Náttúrufræðistofu Kópavogs um að vera með sýningu og fræðslu sem væri sérstaklega hugsuð fyrir nemendur frá leikskóla upp í framhaldsskóla og almenningsfræðslu. Náttúrufræðistofa Kópavogs flutti árið 2002 í nýtt húsnæði í Hamraborg. Þar er mjög góður sýningarsalur og stofnunin hefur staðild að metnaðarfullu fræðslu- og rannsóknarstarfi. Hvað fræðslu á háskólastigi varðar þá er í flestum tilfellum um rannsóknarvinnu að ræða sem fer fram í samstarfi við Náttúrufræðistofnun Íslands.

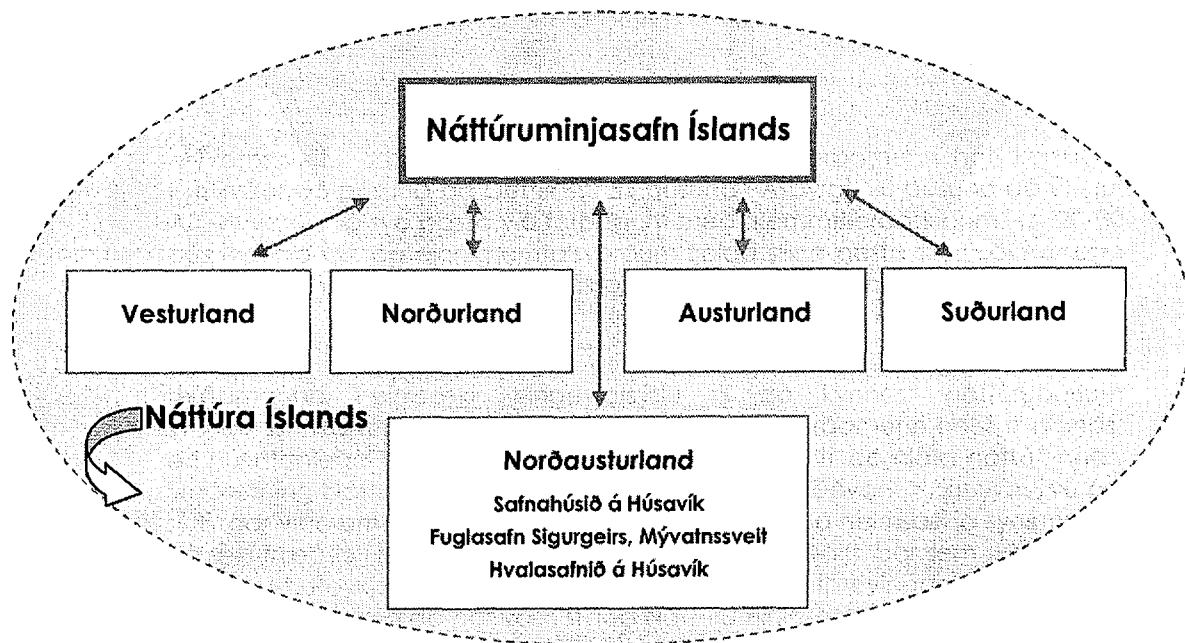
3.4 Þjónusta við ferðamenn

Ferðamenn bæði innlendir og erlendir eru stór hluti þeirra gesta sem sækja söfn heim. Á hverju ári streymir gríðarlegur fjöldi ferðamanna í Þingeyjarsýslur gagnert til að skoða náttúruna og taka þátt í náttúrutengdri afþreyingu. Kannanir Rannsóknir og ráðgjöf ferðabjónustunnar (RRF) sýna að á árunum 2001-2005 komu í kringum 35% Íslendinga í Þingeyjarsýslur á hverju ári. Áætlað er að 95 þúsund Íslendingar hafi haft viðkomu í Þingeyjarsýslum árið 2005. Þar af komu um 62 þúsund í Mývatnssveit, 52 þúsund á Húsavík, 33 þúsund að Goðafossi, 22 þúsund að Dettifossi og að 30 þúsund Íslendingar hafi lagt leið sína í Ásbyrgi.

Samkvæmt könnunum RRF komu 50-55% erlendra sumarferðamanna eitthvað í Þingeyjarsýslur árin 2003 til 2007. Áætlað er að 122 þúsund erlendir ferðamenn sem komu til landsins með flugi eða ferju árið 2007 hafi komið í

Mývatnssveit. Jafnframt að 96 þúsund erlendir ferðamenn hafi komið til Húsavíkur, 95 þúsund að Dettifossi, 53 þúsund í Ásbyrgi, 20 þúsund að Öskju. Að Mývatni má svo bæta við farþegum með skemmtiferðaskipum, s.s. 20-30 þúsund manns, og einnig umtalsverðum fjölda síkra gesta til Húsavíkur og í Ásbyrgi. (Rögvaldur Guðmundsson. Ferðamenn í Þingeyjarsýslum 2001-2007).

Af þessum tölum má sjá að gríðarlegur fjöldi innlendra og erlendra ferðamanna heimsækir Þingeyjarsýslu til að kynna náttúruperlum svæðisins. Náttúran er það sem dregur erlenda ferðamenn helst til Íslands, en væntanlega heimsækja flestir þeirra Reykjavík, til að njóta náttúrunnar. Staðsetning Náttúruminjasafns Íslands, með höfuðstöðvar í Þingeyjarsýslu og sýningar víða um land gefur ferðamönnum færi á að heimsækja sýningu og ná sér í fræðslu í næsta nágrenni við viðfangsefnið sjálft, þar sem skírskotunin er sterkust. Reykjavík hefur upp á það fjölbreytta afþreyingarmöguleika að bjóða að ætla má að þar væri staða Náttúruminjasafn ekki eins sterk.

4. SAMSTARFSADILAR OG -STOFNANIR

Eins og fram hefur komið er eitt af grundvallaratriðum þeirrar hugmyndar sem hér er kynnt, að byggja upp samstarfsnet ýmissa aðila á landsvísu. Fjölmargar stofnanir og félag koma til greina í því samhengi. Hér verður gerð grein fyrir nokkrum þeirra. Þetta er alls ekki tæmandi upptalning og ekki hefur verið haft samband við forsvarsmenn allra þessara aðila.

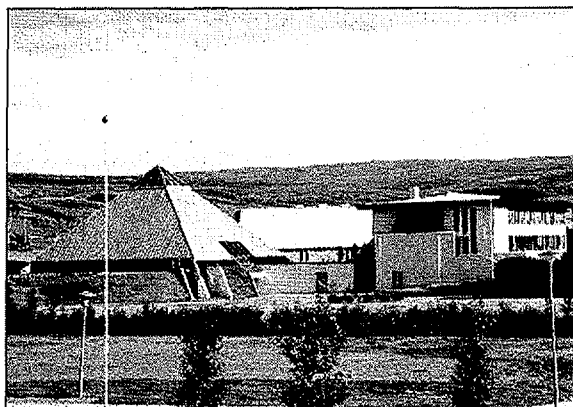
4.1. Náttúrufræðistofnun Íslands

Mikið og gott samstarf við Náttúrufræðistofnun Íslands er grundvöllur þess að byggja upp öflugt sýningar- og fræðslustarf Náttúruminjasafnsins. Gildir þar einu hvar slíkt safn er rekið og með hvaða hætti. Ekki verður séð að staðsetning sýninga eða stjórnunar Náttúruminjasafns Íslands skipti máli hvað þetta samstarf varðar. Um árabíl hefur mikið samstarf verið milli Náttúrufræðistofnunar Íslands annars vegar og sýninga og rannsóknastofnana víða um land hins vegar. Á Húsavík hefur Hvalasafnið verið byggt upp með nánú samstarfi við Náttúrufræðistofnun Íslands, m.a. með framlagi starfsliðs Náttúrufræðistofnunar við faglega vinnu innan safnsins. Um árabíl hefur verið samstarf um náttúrufarsrannsóknir milli Náttúrufræðistofnunar Íslands og Náttúrustofu Norðausturlands. Sama gildir um samstarf Náttúrufræðistofnunar og Náttúrurannsóknastöðvarinnar við Mývatn. Ætla má að auðvelt væri að byggja og efla samstarf Náttúrufræðistofnunar Íslands við Náttúruminjasafn Íslands, sem staðsett yrði norðan heiða.

4.2 Safnahúsið á Húsavík

Á Húsavík hefur Safnahús verið rekið í stóru sérbyggðu húsnæði um áratugaskeið. Menningarmiðstöð Þingeyinga rekur Safnahúsið, en hún er sjálfseignarstofnun sem sveitarfélög héraðsins frá Bakkafirði í austri til Vaðlaheiðar í vestri standa í sameiningu að. Þessi sveitarfélög eru: Norðurþing, Skútustaðahreppur, Þingeyjarsveit, Langanesbyggð, Tjörneshreppur og Svalbarðshreppur. Í Safnahúsinu á Húsavík er rekið náttúrugripasafn, sjóminjasafn og byggðasafn auk héraðsskjala-, myndlistar- og ljósmyndasafna. Í húsnæði safnsins er bókasafn Norðurþings á einni hæð, en um langt skeið hefur verið stefnt að því að færa það í annað húsnæði. Í Safnahúsinu er til staðar fagþekking og reynsla í uppbyggingu og rekstri safna.

Safnahúsið á Húsavík myndi hýsa „aðalinnangang“ Náttúruminjasafns Íslands. Með endurskipulagningu húsnæðiskosts Menningarmiðstöðvar Þingeyinga væri hægt að koma slíku fyrir strax án nýbyggingar.

Safnahúsið á Húsavík. Vinstra megin er nýbygging sem hýsir nú sjóminjasafn. Hægra megin er samtengd aðalbyggingin.

4.3 Náttúrustofa Norðausturlands

Náttúrustofa Norðausturlands sem staðsett er á Húsavík var stofnuð þann 27. ágúst 2003 og tók til starfa 1. október sama ár. Sérsvið Náttúrustofunnar er á sviði fuglarannsóknna ásamt almennri dýravistfræði. Stofan sér um ýmis konar vaktanir á dýralífi á starfssvæði sínu. Má þar nefna vöktun vatnafugla á votlendissvæðum í Þingeyjarsýslum utan Mývatns og Laxár, farfuglavöktun við Öxarfjörð, sjófuglavöktun á Norðausturlandi og fiðrildavöktun í Þjóðgarðinum í Jökulsárgljúfrum. Náttúrustofan sinnir einnig ýmsum þjónusturannsóknum en útseld þjónusta er mikilvægur þáttur í starfsemi hennar. Leitað hefur verið til stofunnar með náttúrufarsúttektir og ráðgjöf t.a.m. í tengslum við mat á umhverfisáhrifum framkvæmda. Náttúrustofan veitir fræðslu um náttúrufræði og umhverfismál og hefur gjarnan tekið þátt í námskeiðahaldi á því sviði. Einn starfsmaður Náttúrustofunnar er menntaður kennari. Náttúrustofan er sveitarfélögum og náttúruverndarnefndum á Norðausturlandi til ráðgjafar um náttúruvernd. Einnig er stofan Umhverfisstofnun og stjórnvöldum ráðgjafaraðili um náttúruverndarmál á starfssvæði sínu.

4.4 Náttúrufræðistofa Kópavogs

Náttúrufræðistofa Kópavogs var opnuð í desember 1983. Hlutverk Náttúrufræðistofunnar er að safna, varðveita og sýna náttúrugripi, standa að fræðslu og rannsóknum í náttúrufræðum og stuðla að náttúru- og umhverfisvernd. Náttúrufræðistofan hefur aðsetur í safnahúsinu við Hamraborg í Kópavogi þar sem það deilir húsnæði með Bókasafni Kópavogs. Náttúrufræðistofan heldur úti áhugaverðri sýningu á safngripum sínum og á vandaðri vefsíðu stofunnar er m.a. hægt að nálgast góðar upplýsingar um safnið.

4.5 Vatnajökulsþjóðgarður - Gljúfrastofa

Í reglugerð um Vatnajökulsþjóðgarð 1. kafla annarri grein, segir: „Markmið með friðlýsingu Vatnajökuls og helstu áhrifasvæða hans sem þjóðgarðs er að vernda náttúru svæðisins, s.s. landslag, lífríki og jarðmyndanir, og menningarminjar þess. Auk þess að gefa almenningi kost á að kynnst og njóta náttúru svæðisins, menningar þess og sögu. Í þjóðgarðinum skal veita fræðslu um náttúru og náttúruvernd, sögu, mannlíf og menningarminjar svæðisins og stuðla að rannsóknum til að efla þekkingu á þessum þáttum.“

Gestastofa þjóðgarðsins á norðursvæði, Gljúfrastofa, er í Ásbyrgi. Þar er hægt að nálgast allar upplýsingar um þjóðgarðinn og nágrenni hans, gönguleiðir, náttúrufar, sögu, þjónustu og afþreyingu. Gljúfrastofa er opin frá 1. maí til 30. september. Utan þess tíma er þar opið effir samkomulagi. Starfsmenn þjóðgarðsins bjóða skipulagðar gönguferðir og sérstök dagskrá er fyrir börn.

4.6 Selasetur Íslands

Selasetur Íslands var stofnað formlega þann 29. apríl 2005. Að stofnuninni stóðu áhugasamir einstaklingar um eflingu sjálfbærrar ferðaþjónustu í Húnaþingi vestra. Eitt af markmiðum Selaseturs Íslands er að efla rannsóknir á selum og náttúrutengdri ferðaþjónustu, bæði í Húnaþingi vestra og víðar. Ýmis smærri verkefni hafa verið unnin af setrinu hingað til, en ætlunin er að koma á fót tveimur rannsóknarstöðum við setrið innan þriggja ára, annars vegar á sviði selarannsókna og hins vegar á sviði náttúrutengdrar ferðaþjónustu. Selasetrið stendur fyrir fræðslu- og listasýningum árið um kring.

4.7 Hvalasafnið á Húsavík

Hvalasafnið á Húsavík var stofnsett 1997 og gegnir lykilhlutverki í fræðslu og upplýsingamiðlun um hvali og lífríki þeirra hér við land ásamt því að veita almennar upplýsingar um málefni er varða hvali og samskipti manna og hvala, s.s. sögu hvalveiða og hvalaskoðunar. Hvalasafninu er einnig ætlað að safna upplýsingum, sögum, gögnum og gripum sem tengjast markmiðum safnsins ásamt því að stuðla að rannsóknum á hvölum án þess að skaða þá. Þá er safninu ætlað að verka og varðveita beinagrindur af hvölum sem festast í veiðarfærum eða stranda við Ísland eftir því sem ástæða þykir til eða aðstæður leyfa. Safnið skal einnig leitast við að miðla almennri fræðslu um lífríki sjávar og umgengni við náttúruna.

4.8 Fuglasafn Sigurgeirs við Mývatn

Fuglasafn Sigurgeirs opnaði sýningu sumarið 2008 í nýbyggðu sýningarhúsnæði við Neslönd í Mývatnssveit. Gríðarlega metnaðarfullt starf var unnið í uppbyggingu á því safni þar sem fagmennskan var höfð í fyrirúmi. Tilgangur Fuglasafns Sigurgeirs er að sýna, safna, varðveita, skrá og rannsaka fugla. Einnig að sýna bátinn Sleipni og hvernig menn nýttu Mývatn sér til framdráttar. Rannsóknir á fuglum og eggjum verða að mestu gerðar í samstarfi við Náttúrurannsóknarstöðina við Mývatn. Nýting Mývetninga á Mývatni er skoðuð með tilliti til veiða, dúns og eggjatöku. Safnið er sett upp á áhugaverðan og aðgengilegan hátt fyrir almenning. Það starfar eftir mótaðri söfnunar- og sýningarstefnu sem miðar að því að efla þekkingu, skilning og áhuga almennings á fuglum, fuglalífi og hvernig Mývetningar nýttu Mývatn. Safnmunir eru skráðir eftir viðurkenndri aðferð og varðveittir og forvarðir eftir bestu getu.

4.9 Frekari möguleikar á samstarfi

Á síðustu árum hefur ýmsum rannsóknar- og sýningarverkefnum á sviði náttúrvísinda verið hleypt af stokkunum. Verkefnið eru mislangt komin í því ferli að verða fullburða sýning eða rannsóknarstofnun. En í mörgum þessara verkefna felast möguleikar til samstarfs um sýningar á vegum Náttúruminjasafns Ísland. Sá möguleiki gæti jafnframt orðið til að efla enn frekar vöxt og framgang þessara verkefna. Hér verður stuttlega gerð grein fyrir nokkrum þessara verkefna.

Skjálftasetrið Kópaskeri

Sumarið 2008 opnaði „forsýning“ í Skjálftasetrinu á Kópaskeri, í raun opið hús þar sem fólk gat skoðað og komið með innlegg í sýningu í vinnslu. Fyrir sýningunni stendur Félag áhugafólks um jarðskjálftasetur á Kópaskeri. Sýningin byggir á einstæðum jarðfræðilegum aðstæðum og merkri sögu í tengslum við jarðskjálfta. Sýningin mun gera jarðfræðinni, flekaskilum og eldvirkni góð skil. Jafnframt verður lögð áhersla á að safna heimildum tengdum upplifun heimamanna af jarðskjálftum, með sérstakri áherslu á „Kópaskersskjálftann 1976“. Eitt af markmiðum félagsins er að byggja upp gönguleiðir um Kópasker og nágrenni þar sem gestum gefst tækifæri til að skoða vegsummerki um jarðhræringarnar.

Garðarshólmur

Að verkefninu Garðarshólmur standa Norðursigling og sveitarfélagið Norðurþing. Í Garðarshólmi verður fræðlusýning sem byggir á

tveimur meginþemum. Annað þeirra er norræn menning og saga. Hitt meginþemað er samspil búsetu og vistkerfis við þraun velmegunar og menningar, ris og hnignun samfélaga. Nálgun Garðarshólms verður þverfagleg og áhersla verður lögð á að skoða viðfangsefnið frá mismunandi sjónarhornum. Sýningin í Garðarshólmi mun með margmiðlunartækni birta nýjustu þekkingu á viðfangsefnum setursins á hverjum tíma. Fyrir liggur samningur við sveitarfélagið Norðurþing um langtímaafnot af svokölluðum Verbúðum á hafnarsvæðinu. Afnot af 400 fermetra efri hæð eru tryggð og vilyrði eru fyrir öllu húsnæðinu í framtíðinni eða tæpum 900 fermetrum. Staðsetning Verbúðanna tryggir góða tengingu við hafnarsvæðið og miðbæinn. Stefnt er að opnun sýningarinnar á Húsavík árið 2011.

Melrakkasetur

Melrakkasetur er fræðasetur sem helgað er íslenska melrakkanum sem er af tegundinni *Alopex lagopus* og er eina upprunalega landspendýrið á Íslandi. Melrakkasetur Íslands ehf. var stofnað í Súðavík 15. september 2007 og meðal stofnfélaga eru einstaklingar, fyrirtæki og sveitarfélög. Þessir aðilar eiga það sameiginlegt að hafa áhuga á íslensku tófunni og öllu sem henni viðkemur, svo og náttúrulífs- og sögutengdri ferðabjónustu. Langtímamarkmið með stofnun setursins eru að safna saman á einn stað allri þekkingu, efni og hlutum sem tengjast melrakkanum í fortíð og nútíð. Að setja upp sýningu fyrir ferðamenn þar sem verður á boðstólum fræðandi efni í máli og myndum um reif í náttúrunni, hérlendis sem erlendis, refarækt og refaveiðar.

4.9 Önnur söfn og sýningar í Þingeyjarsýslu

Í Þingeyjarsýslu er mikil flóra safna og sýninga, sem sum hver tengjast augljóslega Náttúruminjasafni en önnur hafa e.t.v. ekki eins augljósa tengingu en engu að síður áhugaverða. Sú tenging er sérstaklega áhugaverð sé horft til þess hlutverks Náttúruminjasafns Íslands að fjalla um nýtingu náttúruauðlinda og samspil manns og náttúru. Þar gæti komið til viðtækt samstarf Náttúruminjasafnsins og þessara aðila þar sem lögð væri áhersla á að draga fram þessa þætti í sérsýningum, sýningarhlutum og viðburðum. Þess má geta að á vordögum 2009 verður stofnað til formlegs samstarfs aðila sem standa að sýningum og söfnum á Norðausturlandi. Sem dæmi um hugsanlega slíka samstarfsaðila má nefna:

- Steingervingasafnið, Hallbjarnarstöðum. Á Tjörnesi má finna jarðlög sem ekki eiga sinn líka hérlendis eða erlendis. Þar er til merkt steingervingasafn, sem lengi var til sýnis á Hallbjarnarstöðum en sýningin hefur ekki verið rekin undanfarin ár.
- Byggðasöfn eru rekin í Safnahúsinu á Húsavík, að Grenjaðarstað í Aðaldal og á Kópaskerj. Byggðasöfnin eru ekki beintengd náttúruminjasafni. Hins vegar er þar verið að gera grein fyrir menningu þess tíma þegar maðurinn lifði í mun nánara sambandi við náttúruna og mikið til af munum sem tengjast sambúð manns og náttúru.
- Sjóminjasafnið á Húsavík, er rekið í sérhannaðri nýbyggingu við Safnahúsið á Húsavík. Þar er sambúð manns og náttúru í öndvegi sem og nýting náttúruauðlinda.

- Svartárkot menning/náttúra, á mörkum öræfa og mannabyggða í Svartárfkoti í Bárðardal er unnið að uppbyggingu fræðaseturs. Ætlunin er að byggja upp alþjóðlegt rannsókn- og fræðasetur, þar sem eitt af meginviðfangsefnunum verður sambúð manns og náttúru. Sumarið 2008 var rekin sýningin „Útilegumenn í Ódáðahrauni – goðsögn eða veruleiki“ í tengslum við Svartárfkotsverkefnið í Kíðagili.
- Hið Íslenska reðasafn, er eitt af þekktustu og sérstæðustu söfnum landsins og þó víða væri leitað. Hið Íslenska reðasafn telur nú 204 reði og reðurhluta af nálega öllum land- og sjávarspendýrum hinnar íslensku fánu.
- Gestastofa Umhverfisstofnunar í Mývatnssveit hýsir sýningu um náttúru Mývatns og nágrennis. Gestastofan er rekin af Umhverfisstofnun í tengslum við verndarsvæði Mývatns og Laxár.
- Hið Þingeyyska fornleifafélag undirbýr og framkvæmir fornleifaskráningu og fornleifarannsóknir í Þingeyjarþingi og skapar styrkari forsendur fyrir menningartengdri ferðamennsku í Þingeyjarþingi. Félagið starfar náið með Fornleifastofnun Íslands sem annast vísindalega ráðgjöf og framkvæmd skráninga og rannsókna á vegum félagsins. Hið Þingeyyska fornleifafélag hefur sambúð manns og náttúru frá upphafi Íslandsbyggðar að viðfangsefni.

4.10 Sveitarfélög

Aðkoma sveitarfélaga að verkefninu eins og það er kynnt í þessari greinargerð er nauðsynleg. Þótt fyrst um sinn séu ekki ráðgerðar nýbyggingarframkvæmdir sem útheimta skipulagbreytingar og lóðaveitingar er líklegt að sveitarfélögin muni koma að verkefninu með ýmsum hætti.

Sveitarfélögin hafa í mörgum tilvikum komið að rekstri þeirra safna og sýninga í héraðinu sem greint hefur verið frá hér að framan með beinum eða óbeinum hætti. Þar kemur til sameiginlegur rekstur Menningarmiðstöðvar Þingeyinga (sem m.a. rekur byggðasöfn héraðsins), rekstrarframlög til sýninga/safna, lóðaúthlutun og almennur pólitískur stuðningur.

Við vinnslu þessarar greinargerðar (mars 2009) hafa sveitarstjórar og/eða oddvitar sveitarfélaga í héraðinu lýst afdráttarlausum stuðningi við verkefnið. Sveitarfélögin sem um ræðir eru:

- Norðurþing
- Þingeyjarsveit
- Skútustaðahreppur
- Tjörneshreppur
- Langanesbyggð
- Svalbarðshreppur

5. NÁTTÚRUMINJASAFN ÍSLANDS, HÖFUÐAÐSETUR Í ÞINGEYJARSÝSLUM

5.1 Uppbygging

Unnið verður að uppbyggingu Náttúruminjasafns Íslands í Þingeyjarsýslu út frá nokkrum grunnatriðum:

Boðið verði upp á metnaðarfulla og yfirgripsmikla náttúrugripasýningu, byggða á þeim stöðum sem fyrir eru í sýslunni og landinu öllu. Þannig geti sýningin verið landí og þjóð til sóma án þess að lagt sé út í kostnaðarsama nýbyggingu í upphafi.

Kjarni Náttúruminjasafn Íslands verður til að byrja með í Safnahúsinu á Húsavík. Þar er hægt að setja upp sýningu með því að breyta skipulagi innan safnsins. Starfsemi sérsýninga sem vinna með einhver af sviðum Náttúruminjasafnsins verður efla m.a. með fræðilegri aðkomu starfsmanna safnsins. Með uppbyggingu út frá þessari hugmynd verður til heildstætt net sýninga sem teygir sig yfir landið og gefur á þann hátt gestum tækifæri til að upplifa náttúruna sjálfa í beinum tengslum við sýningarnar. Hafi gestir hins vegar í huga að öðlast yfirsýn yfir náttúru landsins gætu þeir látið duga að heimsækja grunnsýninguna eða kynnt sér það efni sem aðgengilegt verður á heimasíðu stofnunarinnar. Mikil áhersla verður lögð á gæði sýninganna sem safninu tengjast og gæði þjónustu og fræðslu á hverjum stað fyrir sig.

Samhliða þessari uppbyggingu verði unnið að gerð miðlægs gagnagrunns sem aðgengilegur verði á nefinu. Við Menningarmiðstöð Þingeyinga hefur verið unnið mikið frumkvöðlastarf í skráningu menningarminja landfræðileg upplýsingakerfi með GIS tækni. Þá tækni og þekkingu væri einnig hægt að nýta við uppbyggingu á gagnagrunni fyrir Náttúruminjasafn Íslands.

Unnið verður út frá fjölpættu hlutverki Náttúruminjasafns Íslands, sem samkvæmt lögum um Náttúruminjasafn Íslands frá 2007 skal varpa ljósi á náttúru Íslands, náttúrusögu landsins, nýtingu náttúruauðlinda, náttúruvernd, samspil manns og náttúru og á náttúru landsins í alþjóðlegu samhengi. Þverfagleg aðkoma fræðimanna er nauðsynleg til að hægt sé að sinna þessu hlutverki. Hér hefur verið sýnt fram á gríðarlega fjölbreytni í rannsókn- og fræðastarfi í Þingeyjarsýslum og sama máli gegnir um sýningarstarfsemi sem þegar er til staðar. Einnig hefur verið gerð grein fyrir möguleikum á að byggja upp net sýninga á vegum Náttúruminjasafns Íslands víða um landið. Þannig myndast tækifæri til að efla þá starfsemi sem þegar er til staðar á landsvísu og ýta undir að unnið sé með svæðisbundna sérstöðu.

Á Norðausturlandi er rík hefð í samstarfi milli stofnanna bæði innan héraðs og á landsvísu. Má þar m.a. nefna gott og náið samstarfs Náttúrustofu Norðausturlands, þekkingarseturs Þingeyinga, Atvinnuþróunarfélags Þingeyinga, Menningarmiðstöðvar Þingeyinga, Hvalasafnsins, þekkingarseturs Þingeyinga, Búgarðs og Landgræðslunnar.

5.2 Stofn- og rekstrarkostnaður

Mest munar um að ekki verður nýbyggingarþörf við færslu Náttúruminjasafnsins í Þingeyjarsýslu. Hægt verður að slá á frest kostnaðarsömum nýbyggingum á dýrum lóðum á höfuðborgarsvæðinu.

Lágur kostnaður við stofnun og rekstur Náttúruminjasafns Íslands mótast að miklu leyti af þeirri miklu samlegð sem næst með því að staðsetja safnið og reka innan veggja Safnahússins á Húsavík og í nánú samstarfi við sýningar og söfn sem þegar eru rekin og hýst.

Stofnkostnaður verður því í lágmarki hver sem nákvæm útfærsla þessarar hugmyndar verður.

Í framtíðinni, við breyttar efnahagsaðstæður, eru miklir möguleikar á stækkun rýmis fyrir Náttúruminjasafn Íslands í Þingeyjarsýslu. Á Húsavík er mjög góð byggingarlóð á reit Safnahússins á Húsavík og eins eru góðir stækkunarmöguleikar í hverri og einni sýningu sem starfa mun með safninu. Ætla má að kostnaður við nýbyggingu yrði lægri á Húsavík og í Þingeyjarsýslu en á höfuðborgarsvæðinu. Þar koma til skipulagsmál og lægri lóðakostnaður. Í einhverjum tilvikum lægri byggingakostnaður líka.

Á fjárlögum 2009 var Náttúruminjasafni Íslands úthlutað 26,9 milljónum. Miðað við efnahagsástæður er ekki við því að búast að fjárveitingar verði hækkaðar verulega á næstu árum. Hugmyndin um Náttúruminjasafn Íslands með höfuðstöðvar í Þingeyjarsýslu og sýningar í samstarfi við söfn og sýningar víða um land, gengur út að ekki verði farið út í dýrar framkvæmdir í byrjun. Þrátt fyrir það verði starfsemi safnsins sýnileg og virk. Sá sýnileiki verði með uppbyggingu á nokkurs konar gátt í Safnahúsinu á Húsavík, samstarfi við aðrar sýningar og uppbyggingu á vegum stofnunarinnar.

Möguleg skipting á fjárframlagi 2010 miðað við litillega hækkun á fjárframlagi, eða 30 milljón króna framlagi til Náttúruminjasafns Íslands:

Laun, launakostnaður og skrifstofa 15 milljónir

Samstarf við safnahúsið og aðrar sýningar 11 milljónir

Uppsetning á vef stofnunarinnar 4 milljónir

Samtals 30 milljónir

Nánari útfærsla á rekstrarkostnaði verður gerð síðar og að höfðu samráði við ráðuneyti og forsvarsaðila safnsins við frekari þróun hugmynda­rinnar.

Miðað við þann fjölda sem nú þegar sækir náttúrutengdar sýningar í Þingeyjarsýslu á hverju ári er óhætt að reikna með að milli 30 og 40 þúsund gestir myndu sækja sýningar hins nýja náttúruminjasafns á starfsárinu 2010 verði þeim hugmyndum sem hér eru settar fram fylgt eftir.

5.3 Ávinningur

Fyrir Náttúruminjasafn Íslands

- Lögbundin markmið safnsins uppfyllt með sóma strax á árinu 2010.
- Faglegur styrkur fyrir lágmarks tilkostnað.

Fyrir ríkissjóð/þjóðina

- Afar hagkvæmur kostur við rekstur/stofnun – ENGIN nýbyggingarþörf í fyrstu skrefum.
- Einu af þremur höfuðsöfnum þjóðarinnar komið í sterkan, faglegan farveg til framtíðar.
- Úrlausn langvarandi vanda og vandræða við rekstur Náttúruminjasafns Íslands.
- Raunhæf og sterk aðgerð í atvinnumálum landsbyggðar með lágmarksumróti.

- Hvert landsvæði eða staður fær tækifæri til að vinna með sína styrkleika og efla þá starfsemi sem þegar er til staðar í sýningar- og rannsóknarstarfsemi.

Fyrir Þingeyjarsýslu og önnur svæði

- Efling safna og –sýningastarfsemi innan héraðs.
- Efling rannsóknastofnana og samstarfs þeirra innan og utan héraðs.
- Atvinnusköpun í héraði, sem byggir á styrkleikum og innviðum svæðisins.